

ASSAIG

Tot el que anem perdent

A 'Les cuques', Julià Guillamon recupera la identitat d'una natura exacta, viva, esplendorosa. Les bestioletes són el símbol d'un món que es va perdent.

Gerard E. Mur

Periodista. gerardmursole@gmail.com

30/07/2020

Abans de la barreja agònica dels temps, les cuques tenien el seu dia, la seva hora, el seu minut de glòria. I tenien també el seu nom, la seva especificitat. Després, quan els temps es van confondre, els noms es van començar a perdre. Les cuques –i les coses– van encaixar vocables impersonals i genèrics. **Julià Guillamon** conversa encara la llengua i el coneixement que atorga a cada cuca un nom, un uniforme, un comportament.

Fragment de la fotografia que il·lustra la coberta de 'Les cuques' –feta pel mateix autor.

A **Les cuques** (Anagrama), l'escriptor recupera la identitat d'una natura exacta, viva, esplendorosa. Les bestioletes són el símbol d'un món que es va perdent. El llibre és el glossari d'una saviesa que s'esborra. Avui, els tàvecs, els

sabaters i les mosques vironeres són cuques, *bitxos*; en un temps no tan llunyà, cada insecte estava ajustadament batejat. L'escriptura –l'escriptura ben entesa– és, entre d'altres coses, un exercici de desplegament del vocabulari inequívoc i popular. S'ha repetit tossudament.

El llumí que encén el llibre és prou clar: el retorn al bosc. Guillamon m'ho explicava el març passat en [una entrevista](#). Fa uns anys, la seva dona –la Cris– va patir un vessament cerebral; la situació familiar –l'atenció permanent i la primera etapa de la recuperació– va imposar un allunyament de la muntanya. Aquesta distància va provocar una gran perplexitat a Guillamon, que va començar a enyorar la natura “d’una manera molt bèstia”. “Els últims tres anys m’han aparegut sobtadament llocs de la muntanya, raconades on havíem anat; eren flaixos molt forts. Ens va canviar la vida i jo ho passava malament”.

A *Les cuques*, el crític hi recull seixanta textos que recorren els espais naturals als quals ha estat vinculat (Guillamon explora **Arbúcies** i els seus entorns sobretot; el seu paisatge d'estiueig familiar). “Un itinerari per l'espai en genera un altre pel subconscient, a la manera de **Maduixes silvestres** de **Bergman**”, apuntava fa uns mesos. En cada text, sempre hi ha un insecte –un escarabat, una formiga, una papallona– que té a veure amb aquella història o aquella altra. *Les cuques* també es pot llegir com la continuació de **Travessar la riera** (Comanegra), el llibre on Guillamon narra la primera part del procés de recuperació de la Cris: “L'escriptura ha estat la meua vàlvula d'escapament”. En aquest nou lliurament, el crític evoca des d'un temps molt concret: els tres estius fora-del-bosc i la cua feliç del retorn. Guillamon ha hagut de munyir la memòria, però podem pensar que no ha estat un esforç suat: sabem que el seu arxiu professional està ben alimentat; també sembla que ho està el més personal (ens ho demostra al llibre i a Twitter). En aquesta exposició del passat –l'hostal, la mare, els tiets, els jocs, els clients, la joventut, l'amor naixent...– no s'hi arrapa una nostàlgia dolorosa; veig un relat escrit des de l'assumpció freda del canvi (de la vida i del món).

Pel que fa al contingut de cada fitxa-insecte, hem tingut sort i *Les cuques* no és una obra d'entomologia austera. El desplegament del coneixement no és asèptic, eixut. Guillamon eixampla i inflama el món de cada cuca. En descriu el cos i el comportament amb imaginació, amb una gràcia personal. Dota als insectes de personalitat. Els humanitza. Els ruixa d'una sofisticació que no tenen (els escarabats verds, per exemple, són “metal·litzats, plans amb l'esquena ondulada: semblen cotxes esportius de la marca Lamborghini”). En dona tres noms: el popular, el científic i el literari (‘L'escarabat de la poca farina’, ‘La cuca del vespre sense llum’ o ‘Els escarabats adolescents’).

I els acosta, és clar, a la seva biografia. *Les cuques* són també unes memòries fetes de retalls. Cada bestiola carrega, empeny o vola amb un record. La família i els amics es mesclen amb els pregadeus, les erugues o els mosquits. Guillamon explora la natura i l'amor familiar. Hi ha moments memorables: el record de la platja nudista, el flaix de la plaga d'erugues (aquelles erugues baixant massivament de la muntanya al poble) o la comparació de la parella amb una papallona de colors variants (“em deixes entendre, de broma, que soc un hipòcrita”). L'origen del coneixement que té l'autor de tot aquest univers de

vides minúscules i voladores no és màgic. S'ha anat aixecant i harmonitzant amb els anys. Sortides, lectures, converses i un gavadal d'hores d'observació. Un observar apassionat que ha sabut transmetre a la Cris i al Pau, el seu fill. És aquest vici contemplatiu (una atenció que també abraça la flora, les construccions i la conducta) el que ens permet subjectar una cultura que es fon. Les cuques, mentrestant, segueixen al món. Sense noms distintius i amb més dificultats: els temps i les temperatures s'han confós.

(A l'interior, per cert, el llibre duu un preciós plec de vuit làmines amb il·lustracions realistes de totes les cuques escampades i resseguides.)